

AFRIKAANS A1 – HIGHER LEVEL – PAPER 1
AFRIKAANS A1 – NIVEAU SUPÉRIEUR – ÉPREUVE 1
AFRIKÁANS A1 – NIVEL SUPERIOR – PRUEBA 1

Monday 20 November 2006 (afternoon)

Lundi 20 novembre 2006 (après-midi)

Lunes 20 de noviembre de 2006 (tarde)

2 hours / 2 heures / 2 horas

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a commentary on one passage only.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez un commentaire sur un seul des passages.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un comentario sobre un solo fragmento.

Skryf kommentaar op *een* van die volgende.

1. (a)

In die verhaal *Onthou jy vir Helena Lem?* skryf ‘n man aan sy verloofde dat hy Helena Lem, ‘n ou skoolmaat van beide in ‘n dokter se spreekkamer raakgeloop het. Helena Lem, vertel hy, is besig om heeltemal blind te word en moet ‘n operasie ondergaan om haar sig te probeer red. Die vrou antwoord op haar verloofde se brief. Sy deel hom mee dat sy slegte herinneringe aan Helena het. Vervolgens vertel sy hoe Helena eendag die vlerke en pote van ‘n skoelapper een vir een afgetrek het. Sy sluit af: “Ek hoop die operasie slaag nie.” Haar verloofde skryf terug. (Die dele wat hy in die handgeskrewe brief deurtrek, is ook in die teks deurgetrek.):

Hy skryf:

Helena Lem sal nooit weer sien nie, en sy sal ook nooit weer gesien word nie. Ek hoop jy is nou tevrede.

Jou beskrywing van wat sy met die vlinder gedoen het, het my nie geskok nie. Ek kan jou
5 verseker die meeste kinders vang wreder dinge as dit aan. Vernielsug is algemeen onder kinders.

Wat jy Helena Lem nie kan vergewe nie, is nie dat sy vernielsugtig was nie, maar dat sy iets vernietig het waarvan jy gereken het dat dit vir j^ou kosbaar is. In blomryke taal gee jy vir my ‘n lang beskrywing van die vlinder se vlerke, en vergelyk hulle met allerlei ander dinge wat vir jou mooi is. As dit ‘n vlieg was, of ‘n wurm, of ‘n vlooi, of ‘n luis, of ‘n muskiet wat sy vernietig het,
10 sou dit jou nie geraak het nie. En wil jy my sê dat toe sy die vlinder doodgemaak het, sy meer destruktief was as wat jy was toe jy daardie sin geskryf het waarin jy sê wat jy haar toewens? En as Helena Lem die vlinder doodgemaak het sommer maar net omdat sy “lus was” om dit te doen, sommer maar net so terloops, dan beteken dit tog dat die vlinder nie vir haar die betekenis gehad het wat dit vir jou gehad het nie.

Eintlik wil ek vir jou iets belangriks meedeel. Dit is naamlik; dat, soos jy nie vir Helena Lem wil vergewe nie omdat sy iets vernietig het wat vir jou kosbaar was, ek vir jou ook nie sal vergewe nie, omdat jy iets vernietig het wat vir m^y kosbaar was, naamlik my liefde vir jou. Jy het deur vir my te skryf wat dit is wat jy vir Helena Lem hoop – deur daardie sin wat jy geskryf het – dit heeltemal vernietig en nou bestaan dit nie meer nie. Met ander woorde, ons verlowing
20 bestaan ook nie meer nie. Die vrou wat ek liefgehad het, het opgehou om te bestaan. Van die oomblik af toe ek daardie sin gelees het, bestaan sy nie meer nie. En ek wil jou dit nie vergewe nie dat jy iets so kosbaars – dit wat meer as enigiets anders betekenis aan my gegee het – dat jy dit met een sin kon vernietig het, soos Helena Lem ‘n insek met een gebaar kon vernietig. Ek sou ook ‘n lang reeks mooi dinge kon opnoem waarmee ek my liefde vir jou sou kon vergelyk, maar ek
25 doen dit nie, want ek weet dit sou jou nie raak nie. Dat jy dit so maklik kon vernietig, sonder dat jy eers behoorlik besef dat jy iets lewends vernietig, dat jy daardie sin sommer net so kon skryf, blykbaar net omdat jy op daardie oomblik “lus was” om dit te skryf, sonder om te dink aan die uitwerking wat dit op ons liefde sou kon hê, bewys vir my dat dit nie vir j^ou die betekenis gehad het wat dit vir my gehad het nie, nes die vlinder nie vir Helena Lem dieselfde betekenis gehad
30 het as vir jou nie. Dat die uitdrukking van jou wraaksug vir jou op daardie oomblik belangriker was as die instandhouding van wat daar tussen jou en my bestaan, beteken dat wat daar tussen ons bestaan het, nou nie meer kan bestaan nie, en daarom wil ek jou nooit weer sien nie. Jy het nie die reg gehad om daardie voos plek in jou siel aan my te toon nie. As jy nie daardie sin geskryf het nie, sou ek nie daarvan geweet het nie en die vrou wat ek liefgehad het, sou nog bestaan het.
35 Miskien dra ons almal so iets diep binne-in ons rond. Maar dis ons plig om die verborge te hou vir diegene vir wie ons dierbaar is. Miskien lewe ons almal agter ‘n fasade, en is dit al wat dit vir ons moontlik maak om naby diegene te lewe vir wie ons dierbaar is. Niemand van ons het die reg om ons fasade te beskadig voor diegene vir wie ons dierbaar is nie. En as die fasade eenmaal beskadig

is t.o.v. iemand vir wie ons dierbaar is, is dit vir altyd beskadig, want as die waarheid eers eenmaal
40 ontbloot is, kan niks op aarde dit ooit weer bedek nie. Voordat die fasade beskadig is, weet ‘n mens
dat daar moontlik iets skokkends agter die fasade kán wees, maar ‘n mens glo dat dit nie die geval
is nie, tótdat die fasade bekadig word en dit klinkklaar aan ‘n mens bewys word dat die skokkende
ding wel bestaan. Daarná is dit absoluut onmoontlik om ooit weer om ooit weer aan die fasade te
45 vernietig. Moenie met my in aanraking probeer kom nie. Ek wil jou nooit weer sien nie.

Dit is van hierdie tyd af dat die vrou stadigaan, dog opvallend, agteruit begin gaan. Sommige
mense sê dat die verbreking van haar verlowing haar ‘n knou gegee het waarvan sy nooit heeltemal
kon herstel nie. Ander sê weer dat daar meer es dít in die spel moet wees. Menigeen probeer op
‘n subtile wyse, maar tevergeefs, in gesprekke met haar uitvind watter geheim sy in haar rondra.
50 En dan, wanneer sy reeds bejaard is en sommige mense beweer dat sy kinds is, gee sy die geheim
prys teenoor ‘n predikant op huisbesoek. Sy sê vir hom dat daar vir haar geen genade kan wees
nie, omdat die sonde wat sy gepleeg het onvergeeflik is: dat sy as kind eendag ‘n vlinder se vlerke
verskeur het, hom in die sand neergegooi het en toe haar voet op hom gedruk het.

Ina Rousseau, *Soutsjokolade* (1962)

1. (b)

Vuurbees

Die buffel ken geen metafisika:
hy soek die soetgras
en die kuil,
hy sal die kalf karnuffel,
5 horings in sy vyand gra,
die koei besnuffel,
teen hael gaan skuil,
maar geen vrae oor môre vra –
die buffel ken geen metafisika.

10 Alleen die mens
tref in sy swerwe
tussen hede, toekoms en verlede
die spleet tot grotte
van die rede:
15 hy maak 'n mes,
'n vuur,
skep gode,
dink aan sterf,
prewel gebede
20 en moet beswerend teen 'n muur
van sy spelonk die buffel verf:

die buffel van die metafisika:
die vuurbees in homself
volg, buig of bars,
25 enduit sy drif en drome na,
en prikkels van die brein
word piramides, Laaste Avondmaal,
wiel, chroom,
projektiele, produkte van atoom,
30 et cetera.

En voor sy besete blik
besef die enkeling
ontsteld
hy sal ook nie terugskrik
35 vir die alles-uitwissende slagveld –
stukkend lê alreeds
die Parthenon en Hirosjima
in die bese skoonheid van geweld.
Die buffel ken geen metafisika.

D. J. Opperman, *Dolosse* (1963)